

OKTOBER 2021

MENNESKERETLIGE UDFORDRINGER I DANSKE FÆNGSLER OG ARRESTHUSE

Massive udfordringer i danske fængsler og arresthuse gør det svært for kriminalforsorgen at leve op til menneskeretlige anbefalinger og standarder, og de indsattes rettigheder er pressede. Det gælder blandt andet anbefalinger om at begrænse brugen af magt og disciplinærstraf og beskytte især sårbare indsattes rettigheder og sikkerhed. Der er heller ikke nok tid og mulighed for resocialisering og kriminalitetsforebyggelse.

INDSATTES RETTIGHEDER

Indsatte i danske fængsler og arresthuse er ligesom alle andre mennesker i Danmark beskyttet af menneskerettighederne. Det ligger i selve straffen, at retten til bevægelsesfrihed er begrænset, men straffen betyder ikke, at indsatte mister øvrige rettigheder.

Indsatte har ret til beskyttelse mod vold og overgreb fra andre indsatte, ligesom de ifølge straffuldbyrdelsesloven har ret til resocialisering og kriminalitetsforebyggelse.

Det kan være nødvendigt at anvende magt og bruge disciplinærstraf mod indsatte i fængsler og arresthuse, men ifølge menneskeretlige anbefalinger og standarder skal brugen af magt og disciplinærstraf forebygges og begrænses mest muligt.

STATENS FORPLIGTELSER

Stater skal efter menneskerettighederne føre en kriminalpolitik og indrette deres straffuldbyrdelsessystem på en måde, så de indsattes rettigheder respekteres uanset statens økonomiske eller logistiske

vanskeligheder. Kan de indsattes menneskerettigheder ikke sikres, kan staten i sidste instans blive nødt til at ændre kriminalpolitik for at sikre tilstrækkelige ressourcer i fængsler og arresthuse.

KRIMINALFORSORG UNDER PRES

Undersøgelser viser, at det danske fængselsvæsen er presset på en række væsentlige parametre. Selvom Kriminalforsorgen har taget mange initiativer til blandt andet at rekruttere og fastholde fængselsbetjente, er udviklingen ikke vendt.

Udviklingen de seneste år har blandt andet følgende konsekvenser:

- Et stigende antal indsatte, for lille fængselskapacitet og overbelægning
- Pressede fysiske rammer, inddragelse af fællesrum og dobbeltbelægning på celler
- Mere forråede og flere voldsparate indsatte med længere straffe
- Mindre udgang og prøveløsladelse
- For få og for nedslidte fængselsbetjente
- For lidt eller ingen tid til resocialiseringsarbejde, relationsarbejde og dynamisk sikkerhed

- En markant stigning i brug af disciplinærstraf, herunder en eksplosiv stigning i langvarig strafcelle over 15 dage
- Et stort antal magtanvendelser
- Et stort omfang af vold og trusler mod fængselsbetjente og et stort mørketal for vold og trusler indsatte imellem.

RET TIL TOLKNING VED DISCIPLINÆRSTRAF

Hvorvidt indsatte udlændinge skal tilbydes tolkebistand, hviler ifølge danske regler på en konkret vurdering i det enkelte fængsel. Det afgøres således fra sag til sag.

Menneskeretlige anbefalinger påpeger, at der ved ikendelse af disciplinærstraf, herunder strafcelle, er en særlig forpligtelse til at sikre, at den indsatte kan forstå og forsvare sig mod de anklager, der rettes mod dem. Nogle gange bruger fængsler medindsatte som tolke, men det kan være betænkeligt under forhør, der kan føre til disciplinærstraffe.

ANBEFALINGER

I forhold til de generelle fængselsvilkår anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at:

- Regeringen og Folketinget sikrer, at der er den nødvendige sammenhæng mellem fængselskapacitet, antallet af indsatte, antallet af fængselsbetjente og fængselsbetjentens opgaver, så risikoen for menneskeretsbrud begrænses.
- Regeringen og Folketinget sikrer, at fængselsbetjente har tid og mulighed for at arbejde med resocialiseringstiltag, relationsarbejde, dynamisk sikkerhed og konfliktmægling.

I forhold til disciplinærstraf anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at:

- Regeringen og Folketinget tager initiativ til at revidere straffuldbyrdsloven og afskaffer obligatorisk ikendelse af disciplinærstraf og strafcelle.
- Regeringen og Folketinget tager initiativ til at indføre et forbud mod langvarig isolationsfængsling som disciplinærstraf, såkaldt strafcelle, på mere end 15 dage.
- Regeringen og Folketinget tager initiativ til at indføre et fuldstændigt forbud mod brug af strafcelle over for mindreårige.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler i forhold til tolkning, at:

- Justitsministeriet ændrer det danske tolkecirkulære, så det præciseres, at der ved disciplinærsager om fx strafcelle **skal** anvendes tolk, hvis den indsatte ikke forstår og kan kommunikere på det sprog, der anvendes under forhøret.